

REDEMOS

RECONFIGURING EU DEMOCRACY
SUPPORT. TOWARDS A SUSTAINED
DEMOS IN THE EU'S EASTERN
NEIGHBOURHOOD

Стислий огляд політики 5

Виклики та вимоги процесу демократичної консолідації у Вірменії, Грузії, Молдові та Україні

Василіс Карокіс-Маврікос, Теофаніс Гексадактилос і Лаура Хапелл
грудень 2025

Funded by
the European Union

The REDEMOS project has received funding from the European Union's Horizon Europe research and innovation programme under grant agreement No 101061738. The Associated Partner University of Surrey has received funding from UK Research and Innovation (UKRI) under the UK government's Horizon Europe funding guarantee under grant number 10040721. The Associated Partner University of St. Gallen has received funding from the Swiss State Secretariat for Education, Research and Innovation (SERI). Views and opinions expressed are, however, those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union, UKRI and SERI. Neither the European Union nor UKRI or SERI can be held responsible for them.

Загальний розклад

Традиційно, Молдова та Україна, а меншою мірою й Вірменія та Грузія розглядалися як країни, які перебувають на шляху «демократизації» в рамках реалізованої Євроспільнотою політики взаємодії з країнами, що межують із ЄС на сході. При цьому, як впливає з даного аналітичного дослідження, політичні режими слід розуміти не як статичні або монолітні, але як динамічні та властиво здатні до розвитку. В цілях розробки та реалізації заснованої на потребах ефективної підтримки демократії вкрай важливо оцінювати поточну траєкторію розвитку режиму в конкретній країні, - чи рухається вона до зміцнення демократії, чи переживає авторитарний дрейф, - водночас з оцінкою зрілості її демократичних інститутів та факторів, що визначають останні тенденції її політичного режиму.

З цією метою проведений в ході цього дослідження аналіз поєднував оцінку демократичних показників макрорівня з експертною оцінкою, що дозволило провести актуальну діагностику стану та напрямів розвитку режимів у Молдові, Україні, Вірменії та Грузії. Такий підхід дозволяє здійснити детальне порівняння лідерів демократичного розвитку в регіоні, виявити ключові вразливості, які потребують уваги в плані політики, та розробити конкретні рекомендації як на рівні країни, так і на регіональному рівні.

Ключові висновки

- У досліджуваному регіоні спостерігаються чотири різних шляхи розвитку політичного режиму:
- Тенденцією спрямування Вірменії з 2020 року є регрес демократії, що відображають такі показники як постійне ослаблення незалежності судової влади, дефіцит довіри до виборчого процесу та посилення цензури ЗМІ.
- Грузія до 2022 року залишалася стабільною виборчою демократією, але зараз переживає погіршення демократичних показників, проявами котрого є скорочення плюралізму ЗМІ, зростання дезінформації з боку уряду та обмеження щодо громадянського суспільства.
- Молдова в період з 2019 по 2022 рік продемонструвала успіхи на демократичному шляху, особливо у виборчій та судовій сферах, однак з того часу спостерігаються ознаки певного регресу через слабкий громадський контроль, прогалини в реалізації та обмежену ефективність управління.
- Україна, в умовах воєнного часу, продемонструвала інституційну стійкість та загальне покращення показників індексу ліберальної демократії (LDI), хоча зберігаються проблеми, пов'язані з домінуванням виконавчої влади та політизацією судової системи.

Рекомендації щодо політики

- У випадку **Вірменії** ЄС має переглянути свою стратегію взаємодії, приділяючи пріоритетну увагу технічній та інституційній підтримці забезпечення чесності виборів, незалежності судової влади та свободи ЗМІ, з особливим акцентом на виконанні нереалізованих рекомендацій Венеціанської комісії та Бюро з демократичних інститутів та прав людини ОБСЄ. Допомога має бути спрямована на нарощування потенціалу та структурований політичний діалог для відновлення суспільної довіри та закріплення демократичних здобутків.
- У **Грузії**, маючи на меті зупинити тенденцію до регресу демократії, ЄС повинен більш чітко пов'язувати співпрацю та підтримку з вимірюваними поліпшеннями у сфері чесності виборів, плюралізму ЗМІ, незалежності судової влади та умов функціонування громадянського суспільства. Зумовлений ситуацією і водночас конструктивний підхід – поєднання технічної допомоги з твердими політичними очікуваннями – має важливе значення для відновлення довіри та захисту демократичних інституцій.
- У випадку Молдови, ЄС слід приділяти пріоритетну увагу захисту пропорційної виборчої системи в країні та зміцненню підзвітності судової влади через посилення нагляду, перевірки та прозорості в якості основних елементів умов вступу. Для зміцнення верховенства права та підтримки довіри громадськості до демократичного управління необхідні цілеспрямована технічна допомога та чіткі критерії.
- На підтримку консолідації демократії в Україні ЄС має заохочувати реформи, які перерозподіляють виконавчу владу, зміцнюють незалежність судової влади та посилюють наглядові інституції, особливо у рамках підготовки до повоєнного відновлення країни. Неухильне дотримання умов у поєднанні з постійною підтримкою громадянського суспільства, правозахисних організацій та журналістських розслідувань матиме вирішальне значення для зміцнення демократичної підзвітності.
- Пріоритети підтримки демократії в **регіоні на східних кордонах ЄС** мають бути зосереджені на усуненні причин недавніх авторитарних зрушень, з одночасним залученням факторів, що лежать в основі подальшого просування демократичним шляхом. Як на регіональному рівні, так і в багатосторонніх взаємодіях, незмінним пріоритетом має бути зміцнення незалежності судової влади та чесності виборів, оскільки ці сфери залишаються ключовими аспектами вразливості для більшості країн, що межують на сході з ЄС, незалежно від загального рівня їх демократичного розвитку.

Повний текст – [Програмний документ REDEMOS: Кластери режимів та виклики демократизації у країнах на східних кордонах ЄС: Вірменії, Грузії, Молдові та Україні](#) – доступний за посиланням [Програмний документ](#)

**REDEMOS: REconfiguring EU DEMOcracy Support.
Towards a sustained demos in the EU's Eastern Neighbourhood**

REDEMOS- 101061738

HORIZON-CL2-2021-DEMOCRACY-01-04

Dr Mădălina Dobrescu, NTNU
info@redemos.eu

 redemos.eu

 [@REDEMOS_eu](https://twitter.com/REDEMOS_eu)

 [REDEMOS Horizon Europe Project](https://www.linkedin.com/company/redemos-horizon-europe-project/)